

KVITTNING AV SKATTEFORDRINGAR

Ifall en gäldenär har en fordran hos sin kreditor, dvs. personerna är gäldenärer och kreditorer inbördes, kan fordringarna i allmänhet kvittas mot varandra under vissa förutsättningar så, att de upphör till lika stora delar. Om kvittningen kan överenskommas, men då särskilda förutsättningar för kvittning är rådande kan kvittningen även ske på basis av en ensidigt uttalad vilja till kvittning.

Också statens myndigheter kan använda sig av kvittning. De betraktas vid kvittningen som ett enda rättssubjekt. Sålunda har skatteförvaltningen rätt att för erläggande av en fordran som skall indrivas, kvitta en kvittningsbar privat- eller offentligrättslig fordran som gäldenären har hos vilken som helst statlig myndighet.

Målsättningen för revisionen har varit att klarlägga, vilket det nuvarande läget för kvittning av skattefordringar är inom statsförvaltningen, i synnerhet hos de med tanke på kvittning mest centrala myndigheterna. Utöver detta har målsättningen varit att klarlägga huruvida det i fråga om kvittning av skattefordringar finns behov av reformer i syfte att förbättra systemets funktionsduglighet.

Kvittning av skattefordringar kan innebära antingen skattekvittning enligt lagen om skatteuppbörd eller civilrättslig kvittning. Skattekvittning tillämpas enbart på intern kvittning inom skatteförvaltningen. På detta sätt har år 2000 kvittats totalt 509 milj. mk. De vid skattekvittningen förekommande problemen är tämligen små. Civilrättslig kvittning tillämpas på kvittning mellan statens ämbetsverk och inrättningar. I dess funktion förekommer allvarliga problem, som årligen åsamkar staten intäktsförluster uppgående till flera miljoner mark.

Kvittning av skattefordringar är jämfört med utmätning ett snabbt, enkelt och billigt sätt att driva in skatterester. Vidare förekommer vid utmätning i allmänhet också fordringar hos andra kreditorer, varvid slutresultatet av utmätningen är osäkert från statens synpunkt. Därför borde enligt revisionsverkets åsikt statens myndigheter och inrättningar föredra kvittning vid indrivning av statens fordringar.

För närvarande råder det oklarhet och saknas regler om, i vilken utsträckning och med vilka befogenheter olika myndigheter kan vägra kvittning. Förfarandet leder ofta till att statens tillgodohavande går helt eller åtminstone delvis förlorat. Enligt revisionsverkets mening borde lagstiftningen om kvittning utvecklas så, att man på ett ändamålsenligt sätt kan sörja för statens totala intresse.

För närvarande bestäms det, huruvida civilrättslig kvittning kan användas, ofta slumpartat. Ifall statens stöd betalas från budgetens ifrågavarande utgiftsmoment som betalning i reda pengar, är det i princip möjligt att använda kvittning. Ifall statens stöd beviljas som skattestöd, såsom t.ex. energiskattestödet, kan detta inte kvittas. Dessutom vägrar en del myndigheter helt att kvittning tillgrips.

Justitieministeriet har planerat att påbörja en beredning av de allmänna reglerna för indrivning av offentligrättsliga fordringar. Revisionsverket anser att föremål för reglering härvid också borde bli de förfaringsätt som gäller civilrättslig kvittning inom den offentliga förvaltningen. Bestämmelser borde införas om bl.a. kvittningsplikt samt om det, vem som hos staten beslutar om allmän kvittning. Regler borde också finnas om det, på vilka grunder man antingen helt eller delvis kan avstå från kvittning.

I en del situationer, t.ex. när ett företag har försummat att redovisa arbetsgivaravgifter eller mervärdesskatt hos skattebyrån, kan det gå så, att företaget får skatteåterbäring, trots att det har låtit bli att anmäla eller betala skatter som skall betalas på eget initiativ. Så sker när förfallodagen för den efteruppbörd som gäller försummelsen inträffar först efter det att skatteåterbäringen har betalats, emedan skattekvittningen kan utföras först efter det att efteruppbördens har förfallit till betalning. Revisionsverket konstaterar att skatteuppbördens borde utvecklas så, att skatteåterbäring inte betalas till företag som samtidigt har obetalda skatter som skall betalas på eget initiativ. Detta kunde ske genom att utveckla skattekvittningen eller t.ex. tidigarelägga indrivningsbeslutet.

Företagsstöd betalas emellanåt också till konkursbon, fastän ett konkursbo praktiskt taget alltid också har skatterester. Det är svårt att motivera att stöd betalas till ett konkursbo, emedan företaget då inte längre har förutsättningar för en lönsam verksamhet. Enligt revisionsverkets åsikt borde villkoren för beviljande av företagsstöd och utbetalningspraxis utvecklas så, att ifall företagsstöd betalas till ett konkursbo, skatteverket alltid först borde ha möjlighet att utföra kvittning av skatterester. Även allmänt taget borde stödmyndigheterna bättre än för närvarande följa upp skatteresterna hos de företag som erhåller stöd.

Vid förfarande med företagssanering försämras skatteverkets ställning om behandlingen av saneringsansökan fördröjs, för då växer mycket ofta också skatteresten till dess domstolen har avkunnat sitt saneringsbeslut. I genomsnitt tar behandlingen av saneringen mindre än ett år, men i enskilda fall mycket längre tid än så. Revisionsverket konstaterar att det vore i enlighet med statens intresse, om saneringsprogrammen skulle fastställas snabbare än vad som nu är fallet.